

Dysleksja – broszura dla rodziców

Niniejsza broszura została opracowana przez Centrum wiedzy o Języku i Czytaniu («Videncenter for Sprog og Læsning») Gminy Silkeborg w celu udostępnienia rodzicom uczniów dysleksyjnych wiedzy o dysleksji, programach pomocy wykorzystywanych przez gminę oraz pomysłów na to, w jaki sposób jako rodzic można wesprzeć dziecko z dysleksją.

W niniejszej broszurze przeczytasz:

Dysleksja.....	2
Cechy charakterystyczne dysleksji	2
Czytanie	3
Technologie wspierające czytanie i pisanie (LST)	4
Nota – biblioteka cyfrowa	5
Wspieranie uczniów dysleksyjnych przez szkołę	5
Oczekiwania szkoły do rodziców	6
Zadania domowe	7
Rola wsparcia ze strony rodziców.....	7
O czym dziecko powinno pamiętać.....	8
Dowiedz się więcej	8

Dysleksja

Dysleksja spowodowana jest trudnościami z podziałem słów na pojedyncze dźwięki (fonemy) oraz złożeniem danych dźwięków w sylaby i słowa. Zasady zapisywania dźwięków za pomocą liter określone są również jako zasady zależności między zapisem a dźwiękiem. Trudności z rozpoznaniem tych zasad powodują następujące główne oznaki występowania dysleksji:

- Duża ilość błędów podczas czytania, które są niezgodne z dźwiękami liter
- Trudności z czytaniem nowych słów
- Długotrwałe trudności z ortografią

Ważne jest również, by pamiętać, że takowe długotrwałe trudności z odczytaniem liter mogą prowadzić do utrudnionego zrozumienia czytanego tekstu. Wynika to często z powolnego i niedokładnego czytania, niewielkiego zasobu słownictwa oraz mniejszego doświadczenia w czytaniu i rozumieniu różnego rodzaju tekstów.

Dysleksja jest zaburzeniem, które występuje w różnym natężeniu i które powoduje różnego rodzaju wyzwania. Bycie osobą dyslektyczną nie oznacza, że dziecko nie jest w stanie nauczyć się czytać i pisać, lecz może mieć pewne trudności w zautomatyzowaniu tych umiejętności, a co za tym idzie – w pisaniu i czytaniu w sposób szybki i pewny. Dysleksja może przejawiać się w różnym stopniu.

Zarówno krajowe, jak i międzynarodowe badania dowodzą, że 5-7% społeczeństwa na świecie doświadcza trudności z językiem pisanym spowodowanych dysleksją.

Więcej informacji: Emu.dk

Cechy charakterystyczne dysleksji

Ogólnymi cechami charakterystycznymi dysleksji są trudności w czytaniu, pisaniu i wyrażaniu się w piśmie. Wyzwaniem dla osób z dysleksją jest przełożenie liter na dźwięki. W rezultacie trudności te powodują, iż dyslektycy muszą poświęcić więcej czasu na czytanie i pisanie. Stopień trudności w czytaniu i pisaniu u osób z dysleksją może się różnić.

Dla osób mających dysleksję szczególne problemy sprawia czytanie i pisanie nieznanymi im słów, bądź słów, których wcześniej nie czytały lub nie zapisały. Jako osoba dyslektyczna można również mieć trudności z czytaniem ze zrozumieniem, językiem potocznym oraz zasobem słownictwa.

Niektórzy uczniowie z dysleksją mogą nauczyć się czytać teksty adekwatne do ich wieku, jednak wymaga to ciężkiej pracy, a ich tempo czytania zawsze pozostanie wolniejsze, przez co mogą tracić rozumienie czytanego tekstu. Tacy uczniowie mają często również długotrwałe problemy z ortografią.

Już na wczesnym etapie szkolnym można zbadać, czy dany uczeń jest zagrożony rozwinięciem się u niego dysleksji. Wówczas można podjąć odpowiednio nakierunkowane działania, które mogą zredukować trudności ucznia. Jednak to, czy dziecko ma dysleksję, można ostatecznie zdiagnozować dopiero pod koniec 3 klasy.

Nie można pozbyć się dysleksji, ale trudności z nią związane można zrekompensować za pomocą technologii wspierających czytanie i pisanie, a także ćwiczeń i lekcji. Z odpowiednim wsparciem i pomocą można zredukować dysleksję, dzięki czemu uczniowie dyslektyjni mogą radzić sobie w szkole i w systemie edukacji.

Czytanie

Można powiedzieć, że istnieją dwa rodzaje czytania – czytanie konwencjonalne oraz czytanie poprzez słuchanie.

Podczas **czytania konwencjonalnego** (czytania za pomocą oczu) dziecko trenuje odczytywanie słów. Tę umiejętność można ćwiczyć poprzez samodzielne czytanie książek pasujących do aktualnego poziomu dziecka – w znalezieniu odpowiednich do tego celu książek może pomóc szkoła.

Podczas czytania konwencjonalnego rodzice mogą wesprzeć dziecko poprzez słuchanie go, gdy czyta na głos. Jeśli dziecko napotka słowo, którego nie potrafi samodzielnie przeczytać, można zachęcić je do spróbowania przeczytania danego słowa lub samodzielnie przeczytać je dziecku, które następnie może kontynuować czytanie danego zdania. Należy pamiętać, że dziecko powinno być w stanie przeczytać tekst/książkę w ok. 92-95% poprawnie – oznacza to, że dziecko nie powinno zbyt wiele razy zatrzymywać się na danej stronie. Jeśli jest inaczej, oznacza to, że książka jest dla niego za trudna. Wówczas należy znaleźć tekst na niższym poziomie.

Zaleca się, by dzieci codziennie czytały w domu – jednak okresowo może istnieć potrzeba, by czytać więcej lub mniej. Ewentualnie czytanie konwencjonalne można również uzupełniać tzw. czytaniem poprzez słuchanie, jako że czytanie w tradycyjny sposób wymaga od dziecka z dysleksją dużego nakładu energii.

Drugim rodzajem czytania jest **czytanie poprzez słuchanie (czytanie za pomocą uszu)**. To właśnie w ten sposób dziecko może czytać teksty/książki na tematy odpowiednie do jego wieku, zainteresowań itp. Czytanie poprzez słuchanie poszerza zasób słownictwa dziecka, sprawia, że czytanie jest pozytywnym doświadczeniem i zapewnia lepsze zrozumienie tekstu, jako że dziecko wykorzystuje swoje zasoby na rozumienie tekstu, a nie na odczytywanie słów.

Jako rodzic można wesprzeć dziecko w czytaniu poprzez słuchanie pytając je o to, co przeczytało – co przeżył dzisiaj główny bohater książki? Co się wydarzyło? O czym opowiadał dzisiejszy fragment tekstu? Co z dzisiejszego czytania najbardziej ci się podobało?

Technologie wspierające czytanie i pisanie (LST)

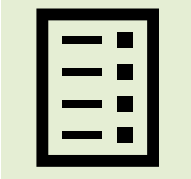

Osobom z dysleksją przysługuje prawo do korzystania z urządzeń wspomagających. W Gminie Silkeborg jest to komputer z programem do czytania tekstu i program proponujący słowa, a także możliwość otrzymania czytanej wersji tekstu. Będąc osobą z dysleksją, ma się również prawo do tekstów w formie cyfrowej, które mogą zostać odczytane za pomocą programu do czytania tekstu.

W Gminie Silkeborg wszyscy uczniowie mają dostęp do programów wspomagających/technologii wspierających czytanie i pisanie (LST) poprzez swój unilogin.

Uczniowie z dysleksją są przygotowani do korzystania ze wspomnianych programów przez pedagoga odpowiedzialnego za naukę czytania/pracownika IT lub nauczycieli ucznia.

LST posiada pewne podstawowe funkcje, z których mogą korzystać uczniowie, jednak dokładny sposób korzystania z LST ustalany jest w drodze dialogu z nauczycielami poszczególnych przedmiotów.

Funkcje podstawowe

<p>Czytanie</p> 	<p>Propozycje słów</p> 	<p>Mowa-na-tekst</p> 	<p>Skanowanie i OCR</p>
--	---	--	--

<p>Program do czytania tekstu odczytuje na głos tekst w formie cyfrowej.</p>	<p>Propozycje słów pomagają uczniowi w odpowiednim zapisie wyrazów poprzez proponowanie słów składających się z wpisanych liter.</p>	<p>Mowa-na-tekst umożliwia dyktowanie urządzeniu tekstu, który następnie zostaje zapisany w formie tekstowej.</p>	<p>Skanowanie i OCR umożliwia przeniesienie tekstu na formę cyfrową, który następnie może np. zostać odczytany na głos.</p>
--	--	---	---

Nota – biblioteka cyfrowa

Nota to biblioteka i centrum wiedzy, która oferuje audiobooki i ebooki m.in. dla osób z dysleksją. W bibliotece Nota można znaleźć zarówno literaturę piękną, literaturę faktu, podręczniki, artykuły prasowe i komiksy w formie cyfrowej, natomiast jeśli chodzi o materiały do korzystania w szkole podstawowej, posiada ona szeroki wybór zeskanowanych książek specjalistycznych/ zestawów ćwiczeń/ podręczników w formacie PDF.

Dziecko zostaje zapisane do biblioteki Nota przez szkołę za zgodą rodziców. Po założeniu konta dziecka, otrzymuje ono tymczasowy kod dostępu do biblioteki cyfrowej. Kod ten zostaje wysłany na adres e-mail podany na formularzu zapisu. Dziecko może korzystać z biblioteki przez resztę życia. Zapisanie się do biblioteki Nota oraz korzystanie z książek i pozostałej oferty jest darmowe.

Książki dostępne w bibliotece Nota można wyszukać na <https://nota.dk/> Dziecko powinno zalogować się podając swój numer użytkownika i kod lub UNI-login. Następnie dziecko może pobierać lub odtwarzać audiobooki na komputerze lub słuchać książek na tablecie lub smartfonie. Aplikacja biblioteki Nota, Nota Bibliotek, ułatwia słuchanie audiobooków. Można ją pobrać zarówno na urządzenie z oprogramowaniem iOS, jak i Android.

Wspieranie uczniów dyslektycznych przez szkołę

Szkoła jest odpowiedzialna za:

- Wydanie zaktualizowanego komputera/ oprogramowania do własnego komputera
- Zapisanie ucznia do biblioteki Nota
- Zapoznanie ucznia z technologiami wspierającymi czytanie i pisanie

- Zapewnienie, że przed lekcjami wszystkie materiały są dostępne cyfrowo
- Zapewnienie, że personel nauczający w szkole posiada wiedzę nt. dysleksji i korzystania z technologii wspierających czytanie i pisanie w celach dydaktycznych
- Zaoferowanie współpracy między szkołą a domem, ew. w formie planu działania opracowanego dla ucznia z dysleksją
- Zapewnienie sposobu **nauczania w klasie przyjaznego dla osób z dysleksją**, np.
 - Posiadanie oczekiwań do uczniów z dysleksją, kiedy używają urządzeń cyfrowych (czytanie na głos, propozycje słów, mowa-na-tekst i OCR)
 - Bycie w bieżącym dialogu z uczniem na temat korzystania z LST i strategii uczenia się
 - Wpieranie poznania, nastawienia i samooceny ucznia, np. poprzez grupy uczniowskie
 - Zapewnienie optymalnego działania LST w sytuacjach testowych i egzaminacyjnych

Egzaminy w szkole podstawowej:

Uczniowie z dysleksją mogą podejść do egzaminów końcowych w szkole podstawowej na szczególnych warunkach. Oznacza to, że uczniowie dysleksyjni mają prawo do wydłużonego czasu podczas testów i egzaminów w szkole podstawowej, a z reguły także do korzystania z urządzeń wspomagających, których używają na co dzień. Szkoła jest odpowiedzialna za posiadanie wiedzy na temat przeprowadzania egzaminów na szczególnych warunkach oraz za przygotowanie do nich uczniów. Ponieważ uczniowie z dysleksją różnią się między sobą, potrzeby danych uczniów mogą być zróżnicowane. Dyrektor szkoły jest odpowiedzialny za ogólną ocenę potrzeb ucznia. Ocena ta odbywa się we współpracy z uczniem, rodzicami i nauczycielami.

Oczekiwania szkoły do rodziców

Oczekuje się, iż rodzic zwróci się o pomoc do szkoły w przypadku pytań i/lub niepewności związanej z nauczaniem dziecka. Rodzice mogą skontaktować się wówczas z nauczycielami dziecka, pedagogiem odpowiedzialnym za naukę czytania (læsevejleder) lub z dyrekcją szkoły.

Ponadto rodzice są odpowiedzialni za:

- Uczestniczenie we współpracy między szkołą a domem i w opracowaniu ew. planu działania

- Legitymizacje i wspomaganie korzystania z technologii wspierających czytanie i pisanie, którą umożliwiają uczniowi spełnianie marzeń dotyczących wyboru wykształcenia w przyszłości
- Wspieranie zarówno konwencjonalnego, jak i cyfrowego (poprzez słuchanie) rozwoju umiejętności czytania u dziecka zgodnie z jego potrzebami
- Bieżące rozmowy i dialog z dzieckiem na temat uczuć i przemyśleń dotyczących dysleksji. Ew. zob.: [Nota](#)

Zadania domowe

Porozmawiajcie ze szkołą o tym, w jaki sposób jako rodzice powinniście ustosunkować się do zadań domowych. Dobrym pomysłem jest konkretne ustalenie, jakie oczekiwania co do odrabiania zadań domowych ma szkoła.

Jeśli dziecko otrzymuje zadania domowe z języka duńskiego, historii lub innych przedmiotów opierających się na tekście, dobrym pomysłem jest „czytanie” tekstów przez dziecko poprzez ich wysłuchanie. Czytanie „za pomocą oczu” może sprawić, że dziecko szybko się zmęczy. Czytanie poprzez słuchanie oraz ustalenia dotyczące zadań domowych mogą pozwolić na większe skupienie na samej treści i zrozumieniu przeczytanych informacji.

Ilość zadań domowych powinna być odpowiednia i może różnić się u różnych uczniów. Ustalenia podjęte razem ze szkołą mogą ew. zostać zawarte w planie działania, tak, aby oczekiwania i ustalenia były dla wszystkich jasne.

Rola wsparcia ze strony rodziców

Ważne jest, by jako rodzic współpracować ze szkołą w związku z trudnościami dziecka, jego uczestnictwa w lekcjach i tego, co dziecko z nich wynosi.

Zachęcamy, aby rodzice:

- Podejmowali działania zgodnie z ustaleniami podjętymi we współpracy ze szkołą
- Pytali o to, w jaki sposób dziecko używa technologii wspierających czytanie i pisanie na różnych przedmiotach
- Byli wzorami do naśladowania, samemu czytając książki. Nie jest ważne, co się czyta, lecz ważny jest sam fakt czytania.

- Uważali na to, by dysleksja nie zajmowała zbyt dużo miejsca w życiu codziennym dziecka i jego wolnym czasie, np. poprzez skupianie się na mocnych stronach dziecka i jego kompetencjach.

O czym powinno pamiętać dziecko

- Aby informować o swojej potrzebie pomocy i wsparcia
- Aby uczestniczyć w sposób aktywny w lekcjach i korzystać z technologii wspierających czytanie i pisanie (zarówno w szkole, jak i w domu)
- Aby uczestniczyć w ewentualnej grupie uczniów z dysleksją i mówić otwarcie o dysleksji
- Aby zaakceptować fakt, iż czytanie i pisanie jest dla niego trudne – ale również nie zapominać o swoich mocnych stronach

Dowiedz się więcej

“Ordblindhed – en håndbog til forældre”

Andreasen, K. & Jandorf, B. D. (2013). Special-pædagogisk Forlag.

Skal jeg fortælle dig om ordblindhed?

Hultquist, A. M. (2015). Dansk Psykologisk Forlag.

Nota – biblioteka cyfrowa dla m.in. osób z dysleksją. Można w niej znaleźć m.in. newsletters i przewodniki dla rodziców:

Nota: [Nota - Forældreguide](#)

Ordblindhed.dk to strona zawierająca wiedzę na temat tego, w jaki sposób można wspierać dziecko z dysleksją:

Ordblindhed.dk

Inspiracja: broszura nt. dysleksji Gminy Horsens